

De kaalvreter

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Machteld Siegmann

De kaalvreter

Ambo|Anthos
Amsterdam

De uitgever heeft geprobeerd de rechten te regelen voor het omslagbeeld.
Het is echter niet gelukt om in contact te komen met de rechthebbende.
Degene die meent zekere rechten te kunnen doen gelden,
wordt verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 263 4309 4
© 2019 Machteld Siegmann
Omslagontwerp Marry van Baar
Omslagbeeld © Jaanus Tiirmaa
Foto auteur © Judith Jockel Photography

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

‘Wat de knager overliet, dat vrat de sprinkhaan; wat de
sprinkhaan overliet, dat vrat de verslinder; wat de verslinder
overliet, dat vrat de kaalvreter.’

– Joël 1:4

‘And as wind in some lordless random comes to rest,
and all the disquieted dust within,

peace came to the hinterlands of our minds,
too remote to know, but peace nonetheless.’

– Christian Wiman, *Hammer Is the Prayer*

Zanegeest, 1942

Er was een kalf en dat heette Kind-van-de-voorste en het was geboren op de avond dat ze kwam.

Ze had achter op de fiets gezeten bij een man die ze niet kende en had zich vastgeklampt aan de handgrepen van het zitje en de gedachte dat aan het einde van de rit haar vader en moeder haar zouden opwachten boven aan de trap waar ze woonden en haar een snee brood zouden geven, en misschien ook wel een stuk kaas omdat ze zo'n lange reis had moeten maken. Ze zouden haar instoppen, waarna ze samen weer zouden gaan fluisteren in het donker bij het raam. Daar rekende ze op, het was haar onmogelijk zich iets anders voor te stellen. De mogelijkheid bijvoorbeeld dat je vader en moeder er helemaal niet zijn daar waar je aankomt. Dat er een deur opengaat en er een vrouw staat die je nog nooit eerder hebt gezien, zodat je wegduikt achter de rug van wie je heeft meegenomen, een man die weinig zegt maar op wie je na al die uren toch bent gaan rekenen.

De vrouw zei: Here mijn God, en: Kom snel binnen, en toen ging ze door twee deuren en aan een tafel zaten mensen die ze ook nooit eerder had gezien, een jongen die een vork met een aardappel naar zijn mond bracht en een jongen die zich had omgedraaid en haar met open mond aanstaarde, maar haar vader en moeder zaten er niet tussen.

De vrouw kwam omlaag met haar gezicht en vroeg: En wie ben jij?

En ze zei helemaal niks, want er was niets aan haar dat wou blijven. Als ze haar naam zou zeggen zou haar naam hier blijven in deze keuken met mensen die ze niet kende, en dat wilde ze niet. De man die haar had meegenomen gaf een koffer aan de vrouw en zei dingen, en ze zorgde ervoor dat ze bij de man bleef staan terwijl ze al haar aandacht richtte op de jongens die aardappels aten. Ze wou niets van zichzelf achterlaten, maar ze dacht dat ze best wat kon meenemen terug naar huis. Ze deed haar haar opzij dat steeds voor haar gezicht ging en toen tilde de vrouw haar op en zei: Heb je trek, kleine.

Heb je trek.

De vrouw wilde haar haar jas uittrekken, maar ze drukte haar armen stijf tegen haar zij zodat het niet lukte en de vrouw stopte met proberen en schepte aardappels op borden die ze uit de kast had gepakt. De man die haar was komen halen ging op een stoel zitten en kreeg een bord met aardappels en zij ging naast hem zitten en kreeg ook. Zo'n honger had ze dat ze helemaal vergat op te letten, en pas toen ze klaar was en helemaal vol zat, zo vol dat ze warm en een beetje slaperig werd, merkte ze dat de man was weggegaan en haar daar helemaal alleen bij die mensen had achtergelaten.

Nu was er niets meer wat ze wist dat komen zou. Niets meer in haar dat haar kon helpen bedenken wat er komen zou. En er kwam een steen in haar die maakte dat ze niet kon huilen. Maar toen dacht ze: misschien komt de man terug. Dus leek het haar het beste als ze gewoon bleef zitten op haar stoel. En al die tijd niks te zeggen.

De jongens gingen weg door verschillende deuren, de vrouw stak neuriënd de lamp aan boven de tafel en ging naar buiten. Ze zag haar door het raam, de vrouw deed met twee harde klappen de luiken dicht waardoor ze schrok, maar toen kwam de vrouw weer terug en ze keek gewoon en neuriede nog steeds.

Dus je heet Leie, zei de vrouw. Ik ben de mem.

De vrouw kon haar niet haar jas uittrekken, maar ze kon haar wel oppakken en optillen en meenemen naar waar ze maar wou. En de steen in haar maakte dat ze zich niet verzette en ook niet boos werd,

maar vanbuiten slap kon zijn zodat ze de vrouw haast niet voelde en de dingen haast niet zag. Ze werd op het aanrecht getild en kreeg een warme, natte doek tegen haar gezicht en haar haren werden gekamd op een manier waardoor het makkelijk was haar ogen dicht te doen en te denken dat ze er niet was, en al die tijd praatte de vrouw zacht tegen haar, ze zei woorden als Wangetjes en Mooie haren en Zo'n lange tocht en Weet je wat en Als je wil mag je, en nog meer dingen.

Ze werd weer op de stoel gezet en kreeg een beker lauwe melk die ze aan het opdrinken was toen de deur waardoor zij was binnengekomen openging. Er verscheen een man en het was niet de man die haar hierheen had gebracht en haar had achtergelaten. Hij droeg een blauwe jas en een blauwe broek en keek naar haar terwijl hij zijn pet afdeed en weer opdeed. Jongedame, zei hij.

Ze kwam van de stoel af en liep naar hem toe, want als ze een andere man hadden gestuurd om haar weer terug te brengen was het ook niet erg, ze pakte zijn hand, keek naar hem op en wachtte.

Hij zei: O kind, je wilt hier helemaal niet zijn.

Ze veegde haar haar opzij en keek nog steeds naar hem, want het was waar wat hij zei.

Hij zei: Je wilt weer terug naar hen, is het niet? Ik zou je terugbrengen als ik kon. En ze luisterde en maakte haar lijf niet slap. Ik zou je meteen terugbrengen als ik kon, maar dat kan niet. Je vader en moeder willen dat je hier bent bij ons. Voor een tijdje.

Nu kon ze niet meer naar hem kijken. Toch liet ze zijn hand niet los.

De jongen die groter was kwam nu ook en hij zei: Spreekt ze wel Nederlands.

De mem zei: Ze is moe, ik breng haar naar bed.

De jongen die kleiner was kwam ook bij hen staan en zei: Mem, ze kan wel bij mij. En tegen haar: Je mag wel bij mij.

De man zei: Ben je moe, kindje.

En ze zei niks, maar ze keek wel naar hem.

Hij zei: Net voor jij hier kwam is er een kalf geboren, een pracht

van een kalf. Als je morgen wakker bent ga ik haar aan je laten zien.

Ze begreep het niet, maar hoorde wel de warmte in zijn stem.

Toen ze iets later door de mem werd opgepakt en meegedragen, met de jongen die kleiner was achter hen aan, stond ze het toe dat de mem haar de jas uittrok en de jurk die ze droeg en haar instopte in een ledikant waar een krans van bloemen op geschilderd was. Er was een lamp en die bleef branden terwijl de jongen zich uitkleedde en ook erna toen hij een boek pakte en er hardop uit begon te lezen, en ze keek naar hem en luisterde naar de woorden die hij zei: stads-muzikant en dwaallichtje en gat-in-de-weg, tot ze in slaap viel.

Krimpenerwaard, 1974

Zaterdag 8 juni

Dirk

De koeien liggen in slierten nevel op de hoogte wanneer ik het land oprij. Een voor een komen ze naar me toe onder een hemel die vol is met de warmte en droogte die we hebben willen, De Makke voorop en Kokkie het laatst. Het jongvee staat naar ons te kijken, ze dringen helemaal op bij de draad en ik roep naar Anton dat hij moet stoppen met dat mondorgel en ze moet gaan voeren. Hij sjort de tas over zijn schouder en loopt traag naar ze toe, maar ik heb geen tijd om te kijken hoe hij het doet, ik zeg: 'Ha Makke, ha dondersteen van me, ja jij mag eerst,' en bind haar met de kopriem aan de ring. Ik voel haar warmte en het prachtige bonk leven dat ze is. 'De Vale heeft haar kalf geplet,' zeg ik tegen haar. 'Het was al dood toen ik kwam.' Ze kijkt op noch om. Na haar komen Blaarkop en De Bruin en Ada Appel en Tantetje, die niet zo'n zin heeft vanmorgen en die ik aan de kop moet trekken.

Ik ben bijna klaar als Anton naast me opduikt voor de laatste twee, ik heb er eenentwintig gedaan en dan komt hij nog even de laatste twee doen, het verrekte joch, maar ik zeg niks, ik kan niet alles voor blijven kauwen, laten we eerst eens kijken of er in dat hoofd nog iets tot stand komt vandaag. De melk stroomt goed, er is amper wind en de beesten staan mooi vredig. De lucht trekt van blauw naar roze naar geel, ik zie Anton de kruk aanbinden en naast me knielen met het melkstel en dan is het helemaal vredig.

De aders kronkelen in het zachte wit en in de leiding kolkt volle vette melk, o God laat het een oneindige hoeveelheid volle vette melk zijn. Want die kaas gaat waarschijnlijk niks meer worden en nu heb ik Tony ook nog te betalen.

Dat ik toch gewoon zit te bidden. Maar dat komt door de beesten, die laten je alles zeggen, en vooral door Leie. Ik weet hoe ik voor de beesten moet zorgen, maar hoe ik voor haar moet zorgen weet ik niet. Hoe sta je er dan voor. Bij de beesten is het makkelijk vergeleken met haar. Toen ik vanmorgen wakker werd, zat ze op de beddensprei tegen de dichte gordijnen aan te kijken alsof ze de eeuwigheid zat door te brengen. Ik zei goeiemorgen en ze zei niks. Zo dicht als de mist was ze.

(Ik moet niet vergeten dat Anton naast me zit en alles kan horen.)

Meeus

De kraaien zijn bij het pestbosje. Er steken kale takken uit de struiken als een vergeten kerststukje en daarop zitten ze met z'n allen naar me te kijken onder een lucht vol vegen, alsof iemand eraan heeft zitten gummen.

‘Lazer op!’ roep ik naar ze en ik zwaai met de luchtbuks.

De luchtbuks is genoeg om ze weg te houden van het dode kalf, al moet je paraat blijven omdat ze slim zijn en na een tijdje doorhebben dat je niet echt gaat schieten. Het is het allerbeste om er een dood te schieten en die bij het kadaver te hangen, alleen moet je dan heel goed kunnen mikken op zijn kleine schedel anders lijdt hij voor niks, en er dan niet over gaan piekeren of het wel echt nodig was en of het nou doodslag was of gewoon moord. Ik heb nog nooit geschoten, zelfs niet in de lucht, om dat doodgaan maar ook omdat het een boel herrie is en ik een hekel aan herrie heb, maar dat weten de kraaien niet. Ze zijn heel slim want ze kunnen rekenen, maar ik geloof niet dat ze mijn gedachten kunnen lezen. Voor de zekerheid rammel ik met de pellets en laat af en toe de loop knikken.

Het kalf is van De Vale en ligt onder een zeil op de oplegger te wachten tot de kadaverwagen komt. Als de kraaien er eenmaal lucht van gekregen hebben zijn ze niet te houden volgens papa. Tot nu toe is er niks te ruiken, het kalf is pas een paar uur dood en

de kraaien hebben nog niets in de gaten.

Het kalf is geboren en weer doodgegaan omdat De Vale er per ongeluk op is gaan liggen, papa had haar vannacht helemaal niet horen loeien en toen hij kwam was het kalf helemaal koud.

Ik ben gaan kijken en het was een prachtig stierkalf. Het lag op de grup en was helemaal door De Vale schoongelikt. Zijn ogen stonden open en zijn tong stak eruit, als je heel snel keek zou je kunnen denken dat hij ons uitlachte, ons allemaal, maar dat was alleen als je snel wegkeek; als je lang keek zag je heel wat anders, dan dacht je er enkel aan hoe jammer het was dat je hem nooit op je vingers kon laten zuigen en dat hij nooit zou weten waar hij geboren is en bij wie hij hoort: bij papa die Dirk Rook heet en rood is alsof er een brand bij de rook is, bij Anton die vijftien is en nog roder is dan papa, bij mij met mijn grote oren waardoor ik de dingen veel harder hoor dan andere mensen en bij mama die...

Leie

Ik wacht tot alles stil is, tot alle fluistering is verstomd en ook de merel zwijgt want in stilte durf ik wel te wonen, in stilte kan ik de weg vinden naar mijn stoel aan de tafel, de plek die het dichtst bij het aanrecht is, heel praktisch voor een moeder en huisvrouw maar dat ben ik nu niet, ik ben niet meer wat men doorgaans verstaat onder een moeder en een huisvrouw. Dirk zegt dat het net is alsof we elkaar nooit gekend hebben dus dat ben ik ook al niet meer in de volle betekenis, de vrouw van Dirk. De laatste keer dat we vreeën was de avond voor ik naar de begrafenis van Nellie ging, ik weet het nog heel goed, het was als een berg beklimmen en het was nog fijn ook maar daarna vielen we van die berg, ik in ieder geval wel, ik rolde van de berg en nu lig ik daar een beetje onderaan het veld te ruimen. Terwijl Dirk daarboven naar me op zoek is, lig ik plaats te maken voor iets wat mij vanbinnen op zit te eten, heel langzaam en knagend, als een blaaskoplarve die zich een weg knaagt in een bij, ik heb in de tuin gezien hoe dat werkt, ze vallen bij bosjes uit de perenboom met aangevreten achterlijven.

Als hij me aanraakt voelt het alsof er stenen in de zakken van mijn rok zitten en er grind in mijn oren en mijn mond is gegoten.

Het is niet dat ik het niet wil, dat ik het niet wil willen bedoel ik, ik kan het gewoon niet. Hoe kun je vrijen als je het veld ligt te ruimen? Het enige wat je kunt doen is helemaal teruggaan je hoofd

in en herstellen wat je hebt nagelaten. Je schuld inlossen.

Soms legt Dirk zijn hand op mijn been en dan wacht ik een poosje tot hij de hand weer weghaalt.